

بەس جۇلدزدى قىزىل تۇ بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىندا جەلبىرەدى

1971 - جىلى 10 - ايدىڭ 25 - كۇنى

26 - كەزەكتى بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋيە ـ مې جېنالىسى جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى ـ نىڭ بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى زاڭدى ورنىن قالپىنا كەلتىرۇ جونىدەگى 2758 - نومورلى قاۇلنى ماقۇلدادى .

جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى قۇ ـ رىلغان سول كۇنەن باستاپ بۇكىل جۇڭگو خالىقنا ۋاكىلدىك ەتەتن بىردەن - ئېىر زاڭدى ۋكىمەت بولدى، جۇڭگو ـ نىڭ بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى ورنىنان يىگىلىكتەنۇى ابدەن ورنىدى . الايدا، باستىسى، امەرىكانىڭ كەدەرگى بولۇمەن، جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى ـ نىڭ بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى ورنىن تايۇانداعى گويمىنداڭ بېلەۋشلىە ـ رى يەلەپ كەلگەن بولاتىن .

جۇڭگونىڭ بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى ورنى ماسەلەسى توغىرە كەندە جۇڭگو ۋكىمەتى مەن جۇڭگو خالىق ۇزاق ۋاقىت كۇرەس ورنىستەتتى ۴ازى دۇنيە جۇ ـ زىندەگى بارغان سايىن كوپ مەملەكەتتەر ـ دىڭ قولداۇنا يە بولدى .

1971 - جىلى 9 - ايدا، 26 - كەـ

زەكتى بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋيىمى جېنالىسى اشلىدى . جېنالىستان بۇرۇن، امەرىكا جاپونىيا سىياقتى ەلدەر مەن بىر گە جۇڭگونىڭ ۋاكىلدىك ۇقىعى ماسەلەسى جونىدەگى ەكى ءتۇرلى ۇسىنىس جوبانى ورناعا قويدى .
ئېـ رېنىشى ، “ماڭزدى ماسەلە” ۋسىنىس جوباسى (”كەرى ماڭزدى ماسەلە” ۋسىنىس جوباسى دەپ تە اتالادى) باىعنى ” جۇڭخۇا مېنگو” نى بىر لەـ كەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى ” ۋاكىلـ دىك ۇقىعى” نان ماقۇۇ م ەتەتن ۴ار ـ قانداى ۇسىنىس تۇگەلدەى ماڭزدى ماسەلە؛ ەكىنشى ، ”قوسى ۋاكىلدىك ۇقىق” باىعنى جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ ۋاكىل رەتندە بىر ـ لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنا كىرۇن قابىلداۇ، الايدا ” جۇڭخۇا مېنگو” نىڭ ۋاكىلدىك ۇقىغن ماقۇۇ م تەپەۋ .
امەرىـ كا مەن جاپونىيانىڭ ” ەكى جۇڭگو” جاساۇ ارەكەتى جۇڭگو ۋكىمەتىنىڭ كۇشتى قارسىلىغىنا ۇشرادى .

10 - ايدىڭ 18 - كۇنىنەن باستاپ، بىر لەسكەن مەملەكەتتەر ۋيىمى جېنالىسى جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ بىر لەـ

كەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى ۋاكىلدىك ۇقىغن قالپىنا كەلتىرۇ ماسەلەسى جونىدـ دە ئېىر اپتا قىان ـ كەسكى ايتىستى . 10 - ايدىڭ 25 - كۇنى جېنالىس جۇڭگونىڭ ۋاكىلدىك ۇقىق ماسەلەسىن داۇسىقا سالدى، ەڭ الدىمەن اتالىشى ”كەرى ماـ ئىزدى ماسەلە” تۇراسىنداى ۇسىنىس جوـ بانى تەرىستەدى . وىسدان كەينىن، جېنالىس الابانىا، الجىرىيا سىياقتى ەلدەر تالاپ ەتكەن جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ بىر لەـ كەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنداى بارلىق زاڭدى ۇقىغن قالپىنا كەلتىرۇ جانە جياڭ جېشە توبىنىڭ ۋاكىلدەرىن بىر لەـ كەن مەملەكەتتەر ۋېيمىنان جانە وغان قاراسـ تى بارلىق قۇرىلمىلەردان قۇپ شىعۇ جونىدـ دەگى بىر لەسكەن ۇسىنىس جوبانى داۇسىقا سالدى، بۇل ۇسىنىس جوبا باسۇم كوپ داـ ۇسىپن ماقۇلداندى .

11 - ايدىڭ 1 - كۇنى جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ بەس جۇلدزىـ دى قىزىل تۇى ئېىرىنىشى رەت بىر ـ لەسكەن مەملەكەتتەر ۋېيمىندا جەلبىرەـ دى .

(شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 10 - ايدىڭ 1 - كۇنى بەيجىڭتەن بەرگەن خابارى)

بار نىتا ـ نىقالاسىمەن خالىق ءۇشىن قىزمەت ئستەدى

تارىلى ادامداردىڭ ”شەتەلگە جاراماسقتانغان” دەپ قۇتىرىنا سىنعا لۇ قىسىمىنا قاراھاي، سىرتقى ساۋدا مەن ەكونومىيكالىق ـ تەخنىكا ـ لىق اۋس ـ كۇبىستى قۇلىشنا ورنىستەتتى . اۋىل ـ قىستاق قىزمەنىدە، پارتىيا ورتالىق كومىتەتى اۋىل ـ قىستاق خالىق كومىۇناللاـ رىنىڭ ئېولسى ماسەلەسى جونىدە نۇسقاۇ شىعارىپ، ەڭبەگىنە قاراي ئېولسى جاساۇ پرىنسىپىنە ،ئوز جوق، تاباندى بولۇ كەـ رەكتىگىن قايتالاي دارىپتەدى .ىلىم، وقۇ ـ اعارتۇ قىزمەتىدە، ول نەگىزدىك ىلىمىلەر مەن نازارىياتى زەرەتتەۋدى يگەرۇدى تالاپ ەتتى . مۇنان سىرت، ول پارتيانىڭ مادەنـ ىيەت، ۇلت، بىرلىكسپ سىياقتى ساياساتلارنى تىناققتاندېرۇ قىزمەتن دە يگەردى .

جۇۇ نىلاى اسىرە سولشىل يىدەىلىق اعمىن سىن تەزىنە لۇ كەرەك دەگەن پىكرـ دى العا قويدى، بۇل 1967 ـ جىلى 2 - ايدىڭ الدى ـ ارتىندا ورتالىقتىڭ كوپتەـ گەن باسىتى جولداستارى تالاپ ەتكەن ”مادەنىيەت زور توغىكەرسى” قاتەلىگىن تۇزەتۇ سىندى دۇرسى دارىپتەمەنىڭ جالـ ھاسى، ”مادەنىيەت زور توغىكەرسى” نە قاـ راتىلغان ”سولشىلدىق”تى ئېىرىنىشى رەت وڭاۋى . 2 .جىلعا تايۇ رەتتەۋ ـ وڭاۋ ارقـ

لى دىيانىيىڭ:

تورعايشا سوعىس جۇرگىزۇگە شەبەر تايحاك باتىرى

شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 9 - ايدىڭ 11 - كۇنى شىچياچۇاڭـ ئىان بەرگەن خابارى (ئىشلىشى باي مېڭشان) .
”اتام قارايېىم جاـ ۋىنگەرلىك قاسيەتنىن عۇمىر بويى ساقىادى، تۇرمىستا قاجىرلى دا قاـ راياېىم، ادال ۴ارى قالىقتىز بولدى ” .
اتاسى لى دىيانىيىڭنى تىلگە العاندا، لى مېڭجيانىڭ بويىن ەرەكشە ماقە ـ سۇرەتى .
تانىش سەزىمى كەرنەيدى.
اتاسى دۇنيەدەن وتەردىڭ الدىنداى بىر ـ نىڭكى تاراتقان نەشە ايدا، ول اتانسىنىڭ جانىنىدا بولپ، قاراىالاتى، ”اتام حال ۇستىدە جاتقاندا، وتباسىنداى بارلىق ادامعا شىنىشل ادام بولپ، ئىستى تىغىللىقتى ستەنۇدى، سوعىس قاھارماـ نىن جەلۇ تەپ، ۋىيىمعا تالاپ قوبىياۋدى ەسـ كەرەتتىن”، ـ دەدى ول .

لى دىيانىيىڭ، 1913 ـ جىلى دۇنيەگە كەلگەن، حىبەيدىڭ چۇىياڭىنان . 1938 ـ جىلى 11 ـ ايدا جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياـ سىنا مۇشە بولغان . ول توغىكەرسى جولـ مەدى . 2007 ـ جىلى لو جىيانفۇ دۇنيەدەن وتكەندىگىنىڭ 25 جىلىدەىندا 771 زەرەتتەۋ ورنى وغان ئۇمۇسىن تۇرغىزىپ، جالغا ۇرپاق عارنىش ىلىم ـ تەخنىكا قىزمەتكىرـ لەرىن لو جىيانفۇدىڭ جان قىيارلىقپەن قىزمەت ستىپىتىن، قامال بۇزۇدان تايىسالاـ ماپىتىن رۇخىنان ۇيرەنۇگە ۇندەيدى .

شياڭنان قالاسىنىڭ جەرەگىلىكتى شەجىرەسىن زەرەتتەپىتىن وقمىستى حى گىجىين بىلاي دەيدى:
لو جىيانفۇ جولداس جەكە باسنىڭ پايدا ـ زىيانمەن ەسەپتەسپەدى، اتاق ـ ابىروى قۇمادى، جوعارى دارەجەلى كاسىپنىڭ اتاق باعالاۇ جانە كادرلاردى ئوسىرۇ وراينان تالاي رەت ىرىقتىلىقپەن ياس تارتتى، ول ئوزىنىڭ راك اۇرۇنىنا شالىدىققانىن بىلـ گەنىنەن كەيىن، ئومىرىنىڭ سوغىنا دەيىن ايانباي قىزمەت سىتەدى . ول جۇڭگونىڭ ىلىمىي زەرەتتەۋ ستىتەرىنە ۇلى ۇلەستەر قوستى . ونىڭ رۇحى اتا مەكەنىدەگى خالىقتى باستان ـ ايتاق مەملەكەتنىڭ قاجەتى ئۇشىن ئوز جۇمـ سىن ويداعىداى ورنىداپ، وتانىشلىدەـ پەن كۇرەسى جاساۋدىڭ داۋىرلىك تاراـ ۇن جازۇعا شابتىناندىرۇدا .

شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 9 - ايدىڭ 10 - كۇنى چاڭشادان بەرگەن خابارى (ئىشلىشى شۇاي ساي) .
لو جيانفۇ جەتىلـ گەن زىيالى، تەخنىكاسى ەرەن ىلمىي زەرەتتەۋ قىزمەتكەرى، سونداي ـ اق قالىقتىز ۇلەس قوسقان كوممۇنىستىك پارتىيا مۇشەسى، زىبالاردىڭ ونەگەـ سى، ونىڭ مەكەنى جۇناننىڭ شياڭشياڭىندا ونىڭ جان قىيارـ لىقپەن قىزمەت سىتەپىتىن، قامال بۇزۇدان تايىسالاپايتىن نىزگى ستەرى ۇزاقاتان بەرى

اۋىزدان ـ اۋىزعا تارالسپ كەلەدى . لو جيانفۇ كەزىندە وقىعان شياڭشياڭ 1 - ورتا مەكتىبى تالاي رەت ەسكە ئوسىرۇ قىيمىلارنى وتكىزىپ، وقىتۇشى ـ وقۇشـ لاردى ونىڭ ۇلەس قوسۇ رۇحى مەن اسىل قاسيەتىنەن ۇيرەنۇگە ۇندەدى .

لو جيانفۇ، 1935 ـ جىلى 9 - ايدىڭ 21 - كۇنى خۇنان ولكەسى شياڭشياڭ اۋ ـ دانى چىڭگۇان قلاشسىنىڭ نانچىڭ كو ـ شەسىندە دۇنيەگە كەلگەن . 1948 ـ جىلى شياڭشياڭ 1 - ورتا مەكتەبىىنە ەمتىحان بەرىپ قابىلدانادى . 1950 - جىلى جۇڭگو جالغا دەموكراتىيالىق جاستار وداعىنا مۇشە بولادى . 1951 - جىلى جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسىنا قاتناسادى . 1956 - جىلى شىبەي داشۆەسى اتوم فىزىكاسى فاكۇلتەتىنىڭ اتوم يادرو فىزىكا ماماندىـ ەننا ەمتىحان بەرىپ قابىلدانادى .

1959 - جىلى 4 - ايدىڭ 14 - كۇنى لو جيانفۇ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيا ـ سىنا مۇشە بولادى . داشۆە وقۇون بىتىرـ گەنىنەن كەيىن، ئلگەرنىدى ـ كەپىندى شىبەي داشۆەسىندە، جۇڭگو ىلىم اكاـ دەمىياسى شي ـ ان لەكتروندىق ەسپـ تەۋ ماشىنا تەخنىكاسى بولىمىشەسىندە، عارنىش ونەر كاسىمى مېنىستىرلىگىنىڭ شائشى ليشان مىكرو ەلەكترون سەرىك ـ تەستىگىندە (قازىرگى جۇڭگو عارنىش ىلىم ـ تەخنىكاسى توبى سەرىكتەسىتىگى) قىزمەت سىتەگەن .

1965 - جىلى لو جىيانفۇ مىكرو ەلەكترون تەخنىكاسىن زەرەتتەپ باستايدـ دى . 1968 - جىلى بەيجىڭ ەلەكتر ـ

اۋدانىنىڭ كوۋتوۋ قىستىغى مەن جۇڭزو قىستاعىنا شاېۋىل ـ دايدى، ول خالىق جاساقئارنى باستاپ توتە جولمەن تاۇعا شىغىپ، بېيىكتە تۇرۇپ توسىد ـ نان شاېۋىلداپ، جاۋدىڭ 5 داد ـ مەن اتىپ ولىتىرەدى، جىارالايدـ دى . جاپون قۇىرشاق ارمىياسى تاۋدىڭ باسىنا ۇنتىلغاندا، ول خالىق جاساقئارنى باستاپ تاغى سا ئوتىپ جىلچىپ، ئېىر توبەگە قاراي جىلچىپ، جاپون قۇىرشاق ارمىياسىنىڭ تۇ شىرتىنان شاۋۋىلدايدى . سوعد ـ

سا ئوتۇرىپ جىلچىپ، جاپون قۇىرشاق ارمىياسىن لاۋمۇمياۋ بۇتخاناسىنىڭ ماڭاينىنا باستاپ اكەلىپ، ورايدان پايدالانىپ تاغى دا وت اشىپ، جاۋدىڭ 30دان استام ادامىن اتىپ ئولتىرىپ، جاپون قۇىرشاق ارمىياسىن شەكتىنۇگە ماجبۇرلەيدى .

1943 - جىلى 9 - ايدا، جاپون قۇىرشاق ارمىياسى 40 مىڭنان استام ادامەـ دى تويىتاپ، بەيۋە رايونىنداى جاپون شاپقىنىشلارنى قارسى سوعىس بازاسىنا ”تازالاۋ” جۇرگىزەدى . 9 - ايدىڭ 16 - كۇنى، جاپون ارمىياسىنىڭ 100ننان استام ادامى جۇپياڭ اۋدانى جياندىچياۋدىڭ تۇڭـ رەگىندەگى بىرىنەشە قىستاقنى قورشاشاۋعا الادى، لى دىيانىيىڭ جاپون قۇىرشاق ارمىياـ سى قۇدالاعان خالىق جۇمىسكەرلەرنىڭ اراد ـ سىنا جاسىرىن كىرىپ، جاۋدىڭ ۇجياۋان قىستاعىندا تۇراتىن 8 - ارمىيانىڭ 2 - تۇانسىنا تۇتقىيل شاۋۋىلداماقشى بولغاندىن بىلەدى دە، توتە جولمەن ئوتۇرىپ مالمەھەتتى جەتكىزەـ دى . ونان سوڭ خالىق جاساقئارنى باستاپ وختىيالى جەردى يەلەپ، جاۋدى تورۇىلدايدـ دى، سونىمەن بىرگە وختۇستىك، سولتۇس ـ تىك ەكى باىعتتا شاېۋىل جاساعان جاپون قۇىرشاق ارمىياسىنا وت اشىپ، وق جاۋدىراـ دى، ئوستىپ، جاپون قۇىرشاق ارمىياسىنىڭ ەكى جاقىغى قوسنى جاڭگىلىسىپ، ئېىر ـ بە ـ رىنە شاېۋىل جاساپ، اۋىر ئولم ـ جىتتىگە ۇشرىدايدى . جاپون قۇىرشاق ارمىياسى الداد ـ ھاندن بىلگەن سوڭ، ئوش لۇ ئۇشنى سىر ـ كەرلەرىن توپتاپىدى . بۇل كەزدە، ول جۇرتـ شىلىققا قولباسشىلىق ەتىپ، دەرەۋ شەكتىدـ رىپ، ئوزى 2 خالىق جاساعىن ەرتىپ سى ـ رگوۋدىڭ دۇڭلىڭ شوقسىنا شىغىپ، ئوـ

نىپ كەلە جاتقان جاپون ارمىياسىنا وق جاۋـ ىدرىپ، 5 ادامىن اتىپ ولىتىرەدى، جىارالايدـ دى . دەرەۋ وكپە تۇستاعى توبەگە اينىلىپ بارىپ وق جاۋدىرىپ، ئلگەرىندى ـ كەپىندى جاۋدىڭ 58 ادامىن اتىپ ولىتىرەدى، جاـ رالايدى، 3 اتقا گرانات جارىقشاعى ئىسىپ ەلەدى، جاپون قۇىرشاق ارمىياسىنىڭ ەس ـ اقلى شىغىپ، قايتەرىن بىلمەي قالادى . 3 ايدان استام ۋاقىتتى ”تازالاۋ”غا قارسى سوعىستا، ول خالىق جاساقئارى پارتىزانـ دار گرۇپپاسىن باستاپ 27 رەت شاپقاس جۇرگىزىپ، جىپىنى جاپون قۇىرشاق ارمىياـ سىنىڭ 267 ادامىن اتىىپ ولىتىرەدى، جىارالايدى .

1944 - جىلى 2 - ايدا، لى دىيانىيىڭ سانشى ـ چاخار ـ حىبەي شەكارا رايونى سوعىس قاھار ـ ماندارى، سوعىس ئلگىلەرى ۋاكىلدەرىنىڭ جىيە نالىسىنا قاتناسىپ، شەكارا زاپوندىق ۋكىمەت جاعىنان ”مەرگىن” جانە ”2 - دارەجەلى سوعىس قاھارمانى” اتاعى بەرىلدى، سونداي ـ اق ”تايحاك باتىرى” دەگەن ماڭدايشالىق تارتۇ ەتلىدى . سوعىس ارەدىگىندە، ول خالىق جا ـ ئۇندىرىس جۇرگىزىپ، جاپون شاپقىنىشلارنى قارسى دەموكرىاتيلىق ۋكىمەت جاعىنان ”ەڭبەك قاھارمانى” بولپ باعالاندى . 1950 - جىلى 9 - ايدا ول جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكا ـ سىنىڭ مەملەكەتتىك سوعىس قاھارماندارى ۋاـ كلىدەرى ماجىلىسىنە قاتناستى .

لى دىيانىيىڭ ەڭبەگىن بۇلداپ دانداپ ـ سىماي، قاشاندا وزىنە قاتاڭ تالاپ قويدى . 1961 - جىلى وتباسىنداىلاردىڭ ارمىياعا ىلەسۋى بەكىتىلدى . لى دىيانىيىڭ جۇبايى مەن 2 قىزىنىڭ عانا ارمىياعا ىلەسىپ وزىنە قارايبلاسۇنا رۇقسات ەتتى، ۇلى، كەلىنى اۋىلدا قالدى . 1971 - جىلى لى دىيانىيىڭ دەما ـ لىسقا شىقتى، دەمالىسقا شىعاردان بۇرىن جۇڭگو خالىق ازاتتىق ارمىياسى حىبەي ولكەسى شىبىلى اۋداندىق خالىق قارۇلى ئېولىمىنىڭ باشـ تىعى بولدى . دەمالىسقا شىققان سوڭ، ول اۋىلغا قايتىپ، اۋىل شارۋاشلىغى وندىرىسنى، خالىق جاـ ساعى قۇرىلىسىنا جانە توغىكەرىسىشىلەردىڭ ۇرىقاتتا ـ رىن بۇلۇ ـ تارىيەلۇ سىسنى بار زەيىنىمەن كىرد ـ سىپ، جۇپياڭ اۋدانى جاعىنان ئلگەرنىدى ـ كەپىندـ دى 5 رەت ”دەمالىسقا شىققا دا قاسيەتن جوبما ـ عان” ئلگى بولپ باعالاندى . 1982 - جىلى 7 - ايدا لى دىيانىيىڭ اۋرۇدان قايتىپ بولدى .